

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Squatting v České republice se zaměřením na současnost
(případová studie squat Milada)

Lucie Nešlehová

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie NEŠLEHOVÁ**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Squatting v České republice se zaměřením na současnost.**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka se ve své bakalářské práci bude zabývat otázkou squattingu v České republice, zaměří se na jeho současnost. Práce bude založena na terénním výzkumu. Studentka téma zpracuje dle následující osnovy:

1. Úvod
2. Teoretická část – stručná historie českého squattingu, ideologie squaterů, zamyšlení se nad současnou squaterskou situací
3. Výzkumná část – prokázání nebo vyvrácení vlastních tezí ohledně současné situace díky výzkumu, návštěva squatu/ů - zúčastněné pozorování, rozhovory se squatery
4. Závěr – vyhodnocení výzkumné části

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

DANICS, Štefan. Extremismus, hrozba demokracie. 1. vyd. Praha: vydavatelství Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X

FIALA a kol. Politický extremismus a radikalismus v ČR. Brno: Masarykova Univerzita

RŮŽIČKA, Vlastimil. Squaty a jejich revoluční tendence. 1. vyd. Praha: nakladatelství Triton, 2006. ISBN 80-7254-859-X

SOUKOPOVÁ, Jarmila. Historie squattingu v Česku. A-KONTRA, číslo 1/2006

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.**
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Petr Pabian, Th.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající

ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 27. 6. 2010

Lucie Nešlehová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat PhDr. Tomáši Boukalovi, Ph.D. za odborné vedení práce.

Abstrakt

Práce se zabývá squattingem v České republice, především jeho současností. Práce je rozdělena do dvou základních částí. První část je zaměřena na teoretické poznatky týkající se squattingu, seznámení s pojmy, historií, s dosud vydanými publikacemi o squattingu. Druhá část práce je věnována poznatkům z terénního výzkumu ohledně současné situace squatů, zda ještě squaty existují, na jejich případnou činnost a také v neposlední řadě na jejich obyvatele. Výzkumná část je zaměřena především na squat Milada – nejdéle fungující česká squat.

Klíčová slova

Squatting – squatter – ideologie – současnost – squat Milada

Title

Squatting in the Czech republic with a view to the present. (case study squat Milada)

Abstract

This project considers squatting in the Czech republic, mainly its present. The work is divided to two main fractions. The first one summarizes theoretical findings of squatting, identification with fundamental terms, history and publications published until now. The second fraction is interested in knowledges from field research of present squat's situation, if squats are still in exist, not least on their possible activities and on their inhabitants. Research part summatizes especially squat Milada – the longest functional czech squat.

Keywords

Squatting – squatter – ideology – present – squat Milada

Obsah

Poděkování.....	5
Abstrakt.....	6
Klíčová slova.....	6
Title.....	7
Abstract.....	7
Keywords.....	7
Obsah.....	9
1 ÚVOD.....	11
2 METODOLOGIE.....	14
2.1 Metodika a časový plán výzkumu.....	14
2.2 Etika výzkumu a výzkumníka.....	15
3 SQUATTING.....	16
3.1 Vysvětlení pojmů.....	16
3.2 Obecná historie squattingu.....	16
3.3 Historie squattingu v České republice a přehled jednotlivých squatů.....	17
3.4 Politické vymezení squattingu.....	23
4 PRAKTICKÁ ČÁST.....	26
4.1 Seznámení s projektem.....	26
4.2 Výzkumné otázky.....	26
4.3 Původní výzkumný záměr.....	27
4.4 Analýza terénního výzkumu.....	27
4.4.1 Cílová skupina.....	27
4.4.2 Soubor respondentů.....	27
4.4.3 Průběh výzkumu.....	29
4.5 Zhodnocení výzkumu.....	37
5 ZÁVĚR.....	38
6 POUŽITÉ ZDROJE.....	40
6.1 Použitá literatura.....	40
6.2 Internetové zdroje.....	40
6.3 Jiné zdroje.....	41
7 PŘÍLOHY.....	42
Příloha č. 1 – Ukázka z přepisu rozhovoru s jedním ze squatterů, muž 26 let.....	42
Příloha č. 2 – Ladronka dříve – jako squat.....	44
Příloha č. 3 – Ladronka dnes.....	44
Příloha č. 4 – vila Milada jako squat.....	45
Příloha č. 5 – leták na jednu z akcí na podporu Milady.....	45
Příloha č. 6 – demonstrace proti vyklizení Milady v ulicích Prahy.....	46

1 ÚVOD

Cílem mé bakalářské práce je zjistit současnou situaci českého squattingu. Hlavní výzkumnou otázkou je zjistit, zda v České republice squaty ještě existují. Jaké je srovnání squattingu v minulosti a nyní? Jaké jsou postoje squatterů, jejich ideologie, jaký mají oni názor na současnou situaci squattingu? Jak se staví nejen squatterři, ale i veřejnost k vyklizení nejslavnějšího squatu v České republice – Miladě?

Výzkumnou hypotézou se stává domněnka, že současná situace českých squatů není příliš optimistická. Po vyklizení squatu Milada, které proběhlo v červnu roku 2009, není o squattingu slyšet, tudíž se naskytá teze, že je český squatting na úpadku.

Ve své práci bych se proto chtěla zaměřit na potvrzení či vyvrácení výše zmíněné hypotézy. Pokusím se zjistit, zda českému squattingu opravdu odzvonilo, či je to jen obraz vytvořený médii. Toto bych ráda zjistila na základě rozhovorů se squatterry jak z Milady, tak i z jiných squatů. Dále bych ráda nastínila pohled mladých lidí na squatterry – jak vidí podstatu squattingu a co říkají na vyklizení squatu Milada? Dalším aspektem mé práce je mediální obraz squatterů, jelikož média nikdy nenastínila či se nesnažila zjistit podstatu squattingu, jeho ideály, způsob života squatterů a fungování squatů. Ve své práci bych se proto ráda také zaměřila na tuto stránku věci.

Squattingu nebyla nikdy věnována velká pozornost. Mediální zájem o něj byl převážně jen kvůli nepovolenému obsazování domů, ale nikdy ne kvůli jeho podstatě či ideologii. I tak však vyšlo o squattingu několik článků většinou v úzce profilovaných časopisech nebo webových stránkách, a dokonce i jedna kniha věnovaná celá jen squatům – Vlastimil Růžička – Squaty a jejich revoluční tendence, která vyšla v roce 2006 v nakladatelství Triton. Kromě této publikace jsou o squatech zmínky jen okrajově v některých knihách většinou ve spojení s politickým vymezením squattingu, tedy v knihách o různých politických extrémismech či radikalismech.

Růžičkova kniha nabízí pohled na českou scénu a okrajově srovnává další subkultury a squaty v okolních státech. Spojením sociologicko-politologického textu a autentických výpovědí s bohatým doprovodným materiálem (fotografie, korespondence, manifesty atd.) je tato kniha velmi zajímavá a poučná nejen pro ty, co se o problematiku zajímají, ale i pro širokou veřejnost. Kniha je psána objektivně a čtivě, poskytuje společnosti nezaujatý pohled na squattery a poodhaluje jejich skutečné postoje a názory.

Co se týče legislativy, ta česká slovo squatting vůbec nezná, je zúženo na pouhé obsazování cizího majetku trestním zákonem z roku 1961, kdy squatting v České republice ještě vůbec neexistoval. O novelizaci zákona se zatím nemluví, a tak může být squatter potrestán peněžitým trestem nebo odnětím svobody až na dva roky. Stejně tak může být potrestán ten, kdo oprávněné osobě v užívání bytu, domu nebo nebytového prostoru brání. (zákon č. 140/1961 Sb., § 249a.)

Na rozdíl od České republiky je squatting nově omezen zákonem v Nizozemí. Což je docela paradox, jelikož Nizozemí platilo téměř čtyřicet let za jakousi Mekku squatterů, kdy se nizozemská společnost léta pyšnila přátelským prostředím pro squattery. Dosud zde totiž platil zákon o tom, že dostane-li se squatter do budovy, která není už rok obydlená a nikdo ho při tom nechytí, trest mu nehrozí. Dolní sněmovna reprezentantů schválila na konci roku 2009 zákon, který by ze squattingu učinil za všech okolností nezákonnou aktivitu. Nyní se čeká na přijetí zákona senátem.

Téma českého squattingu je v současnosti opět aktuální. Nikdy mu však nebyla věnována velká pozornost. Mediální zájem o squatting byl převážně jen kvůli nepovolenému obsazování domů. Vzpomeňme například na kdysi slavnou Ladronku, o které se také mluvilo jen v souvislosti s jejím vystěhováním. Především v létě roku 2009 byla squattingu věnována mediální pozornost, jelikož došlo k vystěhování obyvatelů nejnámějšího a nejdéle fungujícího českého squatu Milada. Proto jsem se také rozhodla trochu poupravit záměr své práce. Při jejím zadávání ještě Milada fungovala, měla jsem v plánu squat navštívit a zjistit, jak to mezi squattery opravdu funguje, ale jelikož došlo k jejímu vyklizení, musela jsem svůj původní cíl trochu

pozměnit a zaměřit se spíše na okolnosti vystěhování. Tedy zjistit, proč k vystěhování došlo a co si o tom myslí bývalí obyvatelé Milady.

Svoji bakalářskou práci jsem se rozhodla věnovat squattingu především proto, že mě tato problematika zajímala již delší dobu. Jelikož znám pár lidí, kteří někdy ve squatu žili nebo někoho takového znají, měla jsem k tomuto tématu blízko. Chtěla jsem se pokusit představit squatterry objektivně a sama se v této problematice obohatit o informace.

Z odborného hlediska si myslím, že má práce může být přínosem už proto, že této subkultuře není věnováno mnoho pozornosti. Vzhledem k tomu, že je to problematika posledních dvaceti let, je aktuální a určitě je třeba se o ní dozvědět víc, především pak o způsobu života squatterů, jejich ideologii a i historii squattingu v České republice.

2 METODOLOGIE

2.1 Metodika a časový plán výzkumu

Výzkum jsem prováděla v časovém období zhruba čtyř měsíců, a to v období od června 2009 do konce září 2009 především v lokalitách Kladno a Praha. Nebyly to čtyři měsíce soustavného zkoumání, protože jsem také sháněla a získávala nové kontakty od předešlých respondentů a jezdila na akce důležité pro můj výzkum. Výzkum jsem při psaní práce aktualizovala, tj. zjistila jsem z dostupných zdrojů či od mých informátorů, zda se něco důležitého nezměnilo a tyto změny samozřejmě zaznamenala ve své práci. Poslední aktualizace a doplnění mé práce proběhly v červnu 2010. Snažila jsem se ještě rozšířit teoretickou část práce a především se zaměřit na výzkum, který jsem chtěla více propracovat a rozvinout.

Hlavní metody, jež jsem ve své práci používala, jsou kvalitativní výzkum a studium literatury, která k této problematice vyšla.

Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník tvoří komplexní, holistický obraz, analyzuje texty, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách. (HENDL, Jan. 2005, str. 50)

Hlavní metodou ve výzkumu bylo nezúčastněné pozorování, které někdy přešlo do zúčastněného pozorování. Jedním z kladů zúčastněného pozorování je, že jím výzkumník získá přehled o normách a hodnotách lidí a také může kontrolovat, jestli podle těchto ideálů opravdu žijí. (MURPHY, Robert F. 2006, str. 268)

Nedílnou součástí výzkumných metod byla tzv. metoda „sněhové koule“, kdy výzkumník získá jednoho respondenta a ten ho odkáže na dalšího. Dále jsem použila polostrukturovaného a nestrukturovaného rozhovoru.

Kdybych měla zhodnotit, která výzkumná metoda mi nejvíce pomohla při získávání informací, byla by to kombinace zúčastněného pozorování s rozhovorem (ať už polostrukturovaným, či nestrukturovaným) a dotazníky.

Rozhovory byly většinou zpočátku vedeny jako polostrukturované, ale vždy se v průběhu rozhovoru staly spíše nestrukturovanými. První otázky byly předem dané, ale další se postupně odvíjely podle odpovědí jednotlivých respondentů.

2.2 Etika výzkumu a výzkumníka

Při získávání dat v terénu je velmi důležité si získat důvěru u svých informátorů. Proto by se měl výzkumník řídit etickou stránkou výzkumu. Nejprve je důležité seznámit naše informátory s projektem, na kterém pracujeme a oni se poté rozhodnou, zda se na něm budou podílet, nebo ne.

Dalším etickým pravidlem je získání souhlasu k pořízení záznamů, uveřejnění fotodokumentace či ukázek z nahraných rozhovorů. Při uvádění rozhovorů v práci, ať už formou citace nebo přepisu, je třeba dbát na anonymitu účastníků výzkumu, ať už částečnou nebo úplnou. V neposlední řadě je třeba respektovat rozhodnutí informátora o ukončení spolupráce, či odmítnutí zodpovězení určité otázky. S čímž jsem se i já setkala v průběhu svého zkoumání, kdy ne všechny oslovené a zprvu i ochotné informátory se mi podařilo přesvědčit ke spolupráci, rozhovoru či vyplnění dotazníku. U všech svých informátorů dodržuji požadovanou anonymitu.

3 SQUATTING

K bližšímu pochopení celé problematiky bude třeba vymezit pojmy a seznámit se stručně s historií squatů. To vše nejen v České republice, ale i ve světě, aby byly vidět kořeny a důvody vzniku squattingu. Dále se seznámíme s ideologií, literaturou vydanou k tématu, s nejvýznamnějšími českými squaty a také vztahem squattingu se společnostmi jak z hlediska mediálního, tak z hlediska legislativního.

3.1 Vysvětlení pojmů

Na začátek je třeba si vysvětlit tři základní pojmy, které jsou pro celou práci klíčové. Jsou to: squatting, squat a squatter.

Squatting – pojmem squatting se rozumí obsazování prázdných domů, jejich obydlení a využití pro kulturní a společenské aktivity. (WIKIPEDIE: Squatting)

Squatter – člověk, který obývá nelegálně (tedy bez řádné nájemní smlouvy nebo svolení majitele) jistý dům. (SLOVNÍK CIZÍCH SLOV ONLINE: Squatter)

Squat – dům, obydlený squatterem.

3.2 Obecná historie squattingu

Prvními squatterem byli s největší pravděpodobností lidé, kteří zakládali farmy na neobsazeném území Severní Ameriky v 19. století. V době bojů mezi Severem a Jihem. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 18)

Největší rozmach ovšem zažívá squat v šedesátých letech dvacátého století v době hippies. Jisté oživení následovalo také v sedmdesátých letech díky anarchistům, kdy squatting získával politický náboj. V devadesátých letech se pak objevují stoupenci tzv. anarchoautonomního hnutí, které sdružuje nejen anarchisty, ale také ekology, přívržence nové levice, bojovníky za práva zvířat, feministky a antifašisty. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 19)

Ve světě lze hovořit o masovém squattingu s většími úspěchy týkajícími se legalizace, a hlavně s větší kulturou dialogu mezi městem a alternativci než v České republice.

3.3 Historie squattingu v České republice a přehled jednotlivých squatů

Do České republiky se squatting dostal až na počátku devadesátých let. První komunou mladých lidí byl zřejmě dům U divého muže v Praze na počátku devadesátých let. Následovaly další (Ladronka, Milada, Papírna). Obsazovaly se domy také v Brně, Teplicích, Trutnově, Dvoře Králové. V letech 1990–2004 u nás došlo podle záznamů squatterů k více než třiceti pokusům o obsazení dlouhodobě neužívaných objektů. Obsazování se v letech 1990–2004 aktivně účastnilo asi 350 mladých lidí, kteří se svými nároky však u Policie České republiky a magistrátu zpravidla neuspěli. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 19)

Na území České republiky došlo k několika desítkám pokusů o squatting, avšak málokterý přežil déle jak rok svého trvání. Za squatting se nepovažuje krátkodobě obsazený dům, jehož obyvatelé nejsou aktivní v oblasti politické ani kulturní. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 179).

V letech 1990–1998, neboli zlatém věku squattingu, došlo na území bývalého Československa k více než třiceti pokusům o nelegální obsazení dlouhodobě nevyužívaných objektů ze strany aktivistů anarchoautonomního nebo alternativního hnutí. Ve většině případů se jednalo právě o objekty ve vlastnictví obcí. K dvanácti případům došlo v Praze, k pěti v Brně, k šesti ve východních Čechách a po jednom pokusu v Teplicích, Karlových Varech, Bohumíně a Plzni. Pět pokusů o squattování se odehrálo na Slovensku. Ve většině případů se policii, popř. majiteli a státním orgánům podařilo vznikající squaty bez většího odporu v krátké době zlikvidovat. (Počet vzniklých squatů je uveden v manifestu *Obsad' a žij*, což je manifest squatterů od neznámého autora.)

Poprvé došlo k nelegálnímu obsazení nevyužívaného domu v roce 1990. První vlašťovkou v tomto směru byl dům U divého muže na Praze 1. Ten měla od

ministerstva vnitra legálně pronajata Linhartova nadace a dům sloužil jako alternativní centrum. Pořádaly se zde koncerty, výstavy, divadelní představení, autorské večery. Nájemní smlouva vypršela 30. listopadu. Od té doby tak z domu byl vlastně squat, protože lidé z Linhartovi nadace ho odmítali vyklidit. 11. ledna 1990 budovu obklíčila policie a byly odpojeny veškeré přípojky. Obyvatelé domu, lidé z okruhu starého undergroundu a disidentů a jejich příznivci, zejména anarchisté, se chystali na okupační stávkou. Předáci nadace však nakonec policii ustoupili a dům vyklidili. (SOUKOPOVÁ, Jarmila. 2006, str. 12)

Za skutečný začátek „opravdového squattingu“ se pak považuje obsazení jednoho z domů ve vyklizené pražské čtvrti Bud'ánka. K tomu došlo roku 1991, ale v březnu roku 1992 byl dům vyklizen a chátrá dodnes. (SOUKOPOVÁ, Jarmila. 2006, str. 12)

K prvnímu uznávanému pokusu došlo na jaře 1992. Několik anarchistů, mezi nimi i ti, již se pokusili o obsazení domu na Bud'ance, tehdy obsadilo činžovní dům v ulici Plukovníka Sochora na Praze 7. O dva roky později z domu odešli poslední legální nájemníci a dům byl zasquattován celý.

Postupem času se stal základnou pro pražské anarchistické hnutí, konaly se zde přednášky, fungovalo zde infocentrum, proběhlo několik výstav, koncertů atd. Pořádalo se zde také několik mezinárodních anarchistických setkání. Squat byl kromě městských úředníků trnem v oku také fašistům, kteří squat často napadali. K nejvážnějšímu útoku došlo na konci roku 1992, kdy fašisté ruku v ruce s policií prolomili obranu Sochorky a dům vyklidili. Po několika měsících však dochází k znovuoobsazení a dalšímu rozvíjení anarchistických aktivit.

Squatterři čelili několika dalším pokusům o vystěhování, zároveň se však intenzivně snažili squat legalizovat. V domě sídlila redakce anarchistického časopisu A-kontra. Později zde dokonce byla umístěna vlastní tiskárna, kde se kromě A-kontra tisklo i množství anarchistické literatury, letáky, plakáty.

Snaha o legalizaci squatu nakonec slavila částečný úspěch a radnice Prahy 7 poskytla squatterům prostor v ulici Za papírnou, kde mělo být realizováno Centrum pro

svobodné vzdělávání. Squatteré se přestěhovali do nových prostor. (SOUKOPOVÁ, Jarmila. 2006, str. 13)

Papírna (1997–2003) nebyl klasický squat, jeho historie je o něco složitější. Po vyklizení Sochorky se na Papírnu přesunula část squatterů na základě dohody o náhradním bydlení a provozovaly se zde nejrůznější aktivity od tiskárny, koncertního sálu až po kancelář časopisu A-kontra. Nějakou dobu fungovala Papírna i jako místo pravidelných schůzek Československé anarchistické federace (ČSAF). Městský úřad ale budovu pomalu rekonstruoval a aktivity se postupně zužovaly. Když byl rekonstruován celý objekt, kromě prvního patra a sklepa, na které měli squatteré smlouvu, bylo jasné, že se bude úřad snažit squatterery vyklidit. Poslední půlrok přicházely stížnosti od sousedních obyvatel a množily se zásahy policie. 18. listopadu 2003 vtrhla na Papírnu policie s partou dělníků, kteří začali prostor likvidovat. Squatteré pak měli možnost vyzvednout si své věci do konce dubna, kdy byl objekt definitivně uzavřen. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str 178)

Mezi další významné pražské squaty začátku devadesátých let patřila např. Zlatá loď, fungující od podzimu 1991 do května 1993. Tento squat byl obsazen alternativní mládeží, které se zde podařilo vytvořit fungující a životaschopnou komunitu přirovnávanou často ke komunitám šedesátých let.

Squat Miluška, zvaný Prase, je jakýsi satelit Autonomního centra Milada, vzdálený od něj pár desítek metrů. Byla obsazena asi třemi squatterery – příznivci hnutí punk.

Kavárna Slavie jako squat existovala jen dva měsíce na podzim roku 1993. Členové Společnosti přátel kavárny Slavie obsadili a znovuotevřeli tuto kavárnu naproti Národnímu divadlu a začali ji sami provozovat. Znovuotevření kavárny se setkalo s velkou podporou – zejména u kulturní veřejnosti, včetně prezidenta Havla. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 185).

Squat Staré Střešovice byl kolonie domků ve starých Střešovicích, která byla v polovině osmdesátých let určena k asanaci (opatření, vedoucí ke zlepšení životního

prostředí). Dnes tyto domy sice už jako squat neslouží, ale chátrají a některé z nich už spadly.

Za větší zmínku stojí zcela jistě legendární squat Ladronka. Squat fungoval bezmála deset let (od září roku 1993 do listopadu 2003). Tento památkově chráněný statek obsadili aktivisté Anarchistické federace z okruhu časopisu Autonomie s cílem vybudovat autonomní kulturně-sociální centrum. Objekt, který byl ve vlastnictví Magistrátu hlavního města Prahy, byl již několik let opuštěn a volně přístupný. Sqautteři se snažili od samého začátku svůj pobyt legalizovat. I přes několik policejních razíí v letech 1993–1995 a pokusů o vystěhování se jim podařilo díky podpoře domácí anarchoautonomní scény a solidaritě zahraničních přátel i některých občanských iniciativ autonomní centrum uhájít.

Ladronka byla bezesporu nejznámějším a nejaktivnějším squatem v České republice. Probíhalo zde mnoho kulturně-vzdělávacích aktivit jako jsou koncerty, divadelní představení, výstavy, přednášky a diskusní setkání. Jednání s magistrátem o legalizaci autonomního centra nebo o přidělení náhradních prostor pro realizaci projektu Nadace Ladronka nevedlo k žádnému výsledku. Zvítězil záměr společnosti Santé přestavět objekt na exkluzivní zdravotnické středisko. V březnu roku 1999 podal Magistrát žalobu na Nadaci Ladronka. 9. listopadu 2000 pak došlo k vyklizení objektu. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 177)

Celou situaci popisuje Roman Laube, který se angažoval za záchranu Ladronky, takto: „V posledních dvou letech existence se autonomní centrum sice vyprofilovalo spíše jako alternativní klub, ale i tak hrálo významnou roli v antiautoritářském hnutí. Co se však ukázalo jako důležitější, byla změna postoje části obyvatel ze sousedství od aktivní sympatie (v roce 1995 podepsalo petici za záchranu Ladronky a jejího projektu 300 občanů z okolí) v pasivitu, a u některých dokonce i v aktivní odpor. K tomu zčásti přispělo zúžení programové náplně autonomního centra, a tudíž i omezení komunikace se sousedy a antiglobalizační demonstrace v září 2000, které díky následné kampani v médiích vedly i k tomu, že veřejnost začala anarchoautonomní aktivity vnímat negativněji než dřív. 9.11.2000 ráno zaútočili na Ladronku příslušníci městské policie. Jako záminka a politické zdůvodnění k této akci

jim sloužil text petice s podpisy stovky místních občanů, v němž si stěžovali na hluk a nepořádek v okolí statku. Policistům se podařilo vyrazit bránu a většinu squatterů zadržet v hlavní budově. Pouze čtyřem se podařilo nakrátko zabarikádovat na půdě a potom ustoupit na střechu. Magistrát nasadil do akce šedesát až osmdesát policistů včetně zásahové jednotky a čtyři požární vozy. Podpora třiceti až čtyřiceti aktivistů, kteří se před Ladronkou sešli, nemohla vyklizení zabránit. Kolem 18. hodiny opustili čtyři obránci (z toho dvě dívky) střechu. Celá akce proběhla bez jakéhokoli soudního rozhodnutí a podle renomovaných právníků se radní Dvořák a Blažek svým jednáním dopustili řady přestupků, ne-li trestných činů. Po vyklizení proběhlo několik protestních demonstrací s účastí 400–500 osob a policie Ladronku nepřetržitě střežila až do prosince, kdy ji vystřídala bezpečnostní agentura.“ (SOUKOPOVÁ, Jarmila. 2006, str 13-14)

Dnes slouží bývalý squat Ladronka jako luxusní restaurace, kde se pořádají nejrůznější společenské akce.

Spolu s Ladronkou patří bezesporu mezi nejvýznamnější squaty Milada. Toto autonomní centrum vzniklo v květnu roku 1998 a jeho definitivní konec přišel 30. června 2009.

Obsazením vily Milada u vysokoškolských kolejí v Troji vzniklo v Praze další autonomní centrum. Vilu obsadili titíž lidé, kteří opustili jiné squaty. Ihned po obsazení uzavřeli se zástupcem Ústavu pro výzkum informací jakožto vlastníkem objektu ústní dohodu, která pobyt ve vile umožňovala s podmínkou, že se nebudou dopouštět kriminální činnosti. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 180)

Již po týdnu tento squat navštívili příslušníci protiextremistického oddělení policie, kteří si pohrůzkami vystěhováním vynutili vstup, následně si vše nafilmovali a odjeli. Je jisté, že to byli právě oni, kdo informoval o obsazení domu majitele Suchánka, který se 3. září vypravil do Prahy zjednat pořádek. Squatteré na Suchánkovi výzvy k vystěhování nijak nereagovali (vyjma informování známých o situaci), a proto byla přivolána policie, před níž obyvatelé utekli na střechu. V té době byli již kromě obyvatel v domě přítomni i jejich přátelé, kteří přispěchali na pomoc. Policii

vniknuvší do domu se podařilo zadržet několik aktivistů, většina však seděla v relativním bezpečí na střeše. Ve večerních hodinách byli přivoláni hasiči, ale ani jejich technika neumožnila policii squattery ze střechy dostat. Před domem se postupně shromáždilo několik desítek lidí, protestujících proti vyklizení, velkou podporu obleženým vyjadřovali i jejich sousedé. Policie postupně odvolala většinu svých mužů a na místě zůstala pouze jedna hlídka. Zbývající aktivisty na střeše začalo dlouhé čekání nudit, proto nad ránem všichni nepozorovaně zmizeli. Policie za celou dobu akce zadržela osm lidí. Dům zůstal téměř týden prázdný, potom jej squatteři obsadili znovu. (PUCHMERTL, Jaroslav. 1999, str. 19)

V Miladě existovalo tzv. kulturně-sociální centrum, které mělo mnoho aktivit. Byla zde knihovna s čítárnou anarchistické literatury a tiskovin a publikací s ekologickou literaturou. V rámci projektu knihovny se zde pořádaly různé přednášky, diskuze a semináře na aktuální témata, hlavně z oblasti ekologie a obrany základních práv člověka. Součástí klubu byl víceúčelový sál pro hudební a divadelní představení. Pořádaly se zde koncerty vybraných kapel různých zemí z celého světa. Sál dále sloužil k divadelním představením amatérských spolků, proběhlo zde také několik výstav obrazů, fotografií a grafik. Další částí klubu byla zkušebna pro mladé amatérské kapely. Milada byla místem, kde se setkávalo a prolínalo několik různých subkultur. Jedním z pojítek všech skupin tvořících subkulturu blízké squattingu, je odpor vůči stávajícímu systému. V této souvislosti můžeme kolem squatu Milada hovořit o subkulturách punkerů, technařů, antirasistických skinheads, travellerů, hippies a dalších. (PUCHMERTL, Jaroslav. 1999, str. 21)

Azyl na Miladě nacházeli také začínající básníci a jiní umělci. Jedním z nich byl i legendární básník Ticho, který zde složil Ódu na squattery a zavedl pro český squatting termín dřepník. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 78)

Definitivní konec squatu Milada přišel 30. června roku 2009. Tomu předcházelo to, že [Ústav pro informace ve vzdělávání](#), který je správcem pozemku pod právně neexistující vilou, v březnu 2009 oznámil, že pozemek pod vilou nabídne dalším státním institucím a nebudou-li mít zájem, nabídne vilu ke koupi. Squatteři vyjádřili

připravenost vilu koupit, ale ÚIV s nimi odmítl jednat. 12. března 2009 ÚIV požádal o znovuzapsání vily do katastru nemovitostí.

30. června 2009, tedy ke dni, k němuž byla opětovně zapsána do katastru nemovitostí, byla vila za velké mediální pozornosti násilně vyklizena. ÚIV vyjádřil záměr se problémového objektu co nejdříve zbavit.

V únoru 2010 se objevila zpráva, že ministerstvo školství připravuje bezúplatný převod obou vil (Milada a Miluška) včetně pozemků o rozloze asi 3 hektary na Univerzitu Karlovu. Podle mluvčího univerzity mají být pozemky a stávající i nově zamýšlené budovy na nich využity pro matematicko-fyzikální fakultu a fakultu humanitních studií jako knihovny, studovny a další vysokoškolská zařízení. ([Http://cs.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=%s](http://cs.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=%s) [online]. 2002 [cit. 2010-02-15]. [Http://cs.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=%s](http://cs.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=%s). Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=%s>>.)

Vyklizením squatu Milada zanikl poslední český squat. Nepočítaje opuštěné domy po celé republice, kde přespávají buď bezdomovci, nebo narkomani.

3.4 Politické vymezení squattingu

Squatting jako hnutí je vnímán nejen jako životní filozofie nebo přechodné řešení bytové situace, ale těmi nejradikálnějšími i jako předvoj sociální revoluce. Squatteři se svým netradičním sociálním protestem a vytvářením alternativních životních prostor či alternativního stylu života zřetelně profilují v rámci anarchoautonomních skupin. V České republice je situace poněkud jiná, než ve světě. Squatting tady nemá dosud tak vyhraněný ideologický obsah. Squatteři si vybírají své objekty podle jiných kritérií. Často je to zájem o zachování kulturně významné památky jejímu účelu a zamezení jejího užití pro komerční účely. Čeští squatteři si často vybírají i nevyužité obecní byty i nebytové prostory. Squatting není v České republice masově rozšířen. (RŮŽIČKA, Vlastimil. 2006, str. 125)

Squatting představuje zpochybnění základního práva kapitalismu – práva vlastnit. Činy (obsazování neobydlených domů, které i tak jsou něčím majetkem a squatteři to

odmítají respektovat, mezi nimi právo vlastnit neexistuje, všichni jsou si rovni a dělí se stejným dílem) jsou pak projevem spontánní revolty vůči pochybným kapitalistickým a demokratickým hodnotám. (DANICS, Štefan. 2002, str. 59)

U většiny zástupců squattingu převažuje levicové myšlení, přičemž nad mladými ekology a mladými komunisty a socialisty převládají anarchisté, respektive anarchoautonomové, kteří spíše než o revoluci hovoří o „vytváření samosprávných skupin a zón ve společnosti.“ (FIALA a kol. 2001, str. 166)

V časopise vydaném squatterry – Experimentální sokolík, který má jen jedno dosud vydané číslo z roku 2005, se poukazuje na to, že přestože zařazení squatterů mezi extremisty je poněkud sporné (chápáno jako zařazení ustálené, jako je například rozdělení extremismu na neonacistickou pravici a anarchistickou levici; squatting není ustálené hnutí i když se v něm nějací extremisté vyskytují), jsou squatterři průběžně monitorováni bezpečnostními složkami a v případě Policie České republiky zapsáni na pomyslnou černou listinu. Většina komunit chce být legalizována, jako např. Ladronka, která o svou legalizaci usilovala nejdéle, nebo proslulá Milada. Squatting nelze zcela jistě považovat za jednotné extremistické hnutí, ale jde o rozmanitou škálu aktivit (i nepolitických), které se v určitých podobách vyskytují ve většině zemí světa.

Squatting tedy nemá vyhraněnou jednotnou ideologii, neboť se jedná o sociálně-politické hnutí, které obsazováním prázdných domů a bytů, tzn. řešením bytové otázky „zdola“, poukazuje na problémy „nebydlících“. Většinu těchto mladých lidí tedy sjednocuje řídicí zásada – Obsaď a žij, ale i odpor vůči domovním spekulantům a státní bytové jednotce. Obsazené domy se potom často stávají místem kulturních a politických debat. Osazenstvo squatů tvoří nejenom mladí, nezaměstnaní, bezdomovci, nebo imigranti, ale i intelektuálové, pro které je tento způsob života šancí odpoutat se od rodičů a realizovat v praxi své představy o způsobu života. V zabraných domech a bytech tak vznikají různé specifické komunity. Některé squaty se však staly útočištěm narkomanů a kriminálních živlů.

Anarchoautonomové se v současnosti výrazně zapojují i do jakýchkoli protestů vůči pokračující globalizaci světa. Anarchoautonomní hnutí, které spojuje anarchisty s příznivci tzv. autonomního neideologického proudu, odmítajícího respektovat jakýkoliv společenský řád a jeho struktury. (Národní informační centrum pro mládež: Extremistická hnutí – základní informace)

Mezi squatterry tedy převládá anarchistická ideologie, jejímž poddruhem je již zmíněné anarchoautonomní hnutí. Anarchismus je [politická ideologie](#) usilující o vytvoření společnosti bez [sociální](#), [ekonomické](#) a [politické hierarchie](#) a jiných forem nadvlády člověka nad člověkem (např. [genderová](#) nebo [věková](#)). Anarchisté proto odmítají [hierarchii](#), zejména v její společenské podobě, tj. [státní](#) moc, ekonomické (například [kapitalismus](#)), formální centralizovanou organizaci a [právní řád](#) ve formě zákonů, vytvářených elitou a vnucovaných zbytku společnosti. ([Http://cs.wikipedia.org/wiki/Anarchismus](http://cs.wikipedia.org/wiki/Anarchismus) [online]. 2002, 7.3.2010 [cit. 2010-03-14]. [Http://cs.wikipedia.org/wiki/Anarchismus](http://cs.wikipedia.org/wiki/Anarchismus). Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Anarchismus>>.)

Slovo anarchie je odvozeno ze dvou starořeckých slov – „an“ a „arché“ – a znamená absenci vlády. Toto slovo se začalo spojovat s uceleným souborem politických idejí v momentě, kdy o sobě v první polovině 19. století Pierre-Joseph Proudhon prohlásil, že je anarchista. Počátky anarchistických idejí se ovšem dají vysledovat už u stoiků a kyniků ve starém Řecku nebo u radikálních levellerů a zejména diggerů během anglické revoluce v 17. století. (CHARVÁT, Jan. 2007, str. 106)

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Seznámení s projektem

Projekt se zabývá squattingem v České republice, především pak jeho současností. Klade si za cíl zjistit současný stav squatů, tedy zda ještě nějaké existují, a pokud ano, jakého jsou charakteru a zda se v nich konají nějaké akce. V práci bych se ráda pokusila poodhalit vztah squatterů a společnosti a názory obou stran. Další podstatnou částí je squat Milada, který byl v době mého výzkumu vyklizen a v médiích se o něm mluvilo. V projektu pracuji s metodou rozboru jednotlivých individuálně vedených, polostrukturovaných rozhovorů s bývalými obyvateli Milady, kde se snažím interpretovat jejich pocity a názory nejen na Miladu, ale na celou situaci českého squattingu. Praktická část mé bakalářské práce se snaží navázat na teoretické poznatky z první části práce.

4.2 Výzkumné otázky

Před zahájením svého výzkumu jsem si stanovila základní otázky, na které chci pomocí respondentů, pozorování a jiných výzkumných metod nalézt odpověď, a tím vystihnout podstatu celé práce.

- Jak se dívají bývalí squatteři na současnou situaci a postavení squatů?
- Jak vidí rozdíl mezi squatem v České republice a squatem v zahraničí?
- Jak vidí bývalí obyvatelé squatu Milada celý proces od vystěhování až po protestní a podpůrné akce pořádané kvůli Miladě?
- Jak vypadal život na Miladě? Jaká byla pravidla squatterů, pokud nějaká byla?
- Jak společnost vnímá squatting? (názory obou stran)

4.3 Původní výzkumný záměr

Můj původní záměr byl zjistit současnou situaci českého squattingu. Zda vůbec ještě v České republice squaty existují. Kde jsou nejvíce rozšířeny, v jakých městech, či krajích. Jakého jsou rozsahu – velikost, počet stále žijících squatterů, akce na squatech. Zjistit něco o ideologii na základě rozhovorů se squattery, o vztahu s městem, či jinými institucemi. Pokusit se odhalit, zda má squatting nějaký význam, či poslání.

Výzkum jsem chtěla pojmout spíše obecněji, srovnat squaty v minulosti s těmi v současnosti a zkoumat situaci v celé České republice. Poté, co jsem výzkum zahájila, byla jsem nucena jej částečně změnit. V té době totiž došlo k vyklizení squatu ve vile Milada. Jelikož Milada spolu s už neexistujícím squatem Ladronkou patřila bezesporu k nejvýznamnějším squatům v České republice, rozhodla jsem se svůj výzkum zaměřit spíše právě na Miladu, na její ex-obyvatele a jiné, ať už bývalé, nebo současné squattery z Prahy a okolí a co si myslí nejen o Miladě, ale celkově o squatech v současnosti. A také jaký je postoj společnosti ke squatterům.

4.4 Analýza terénního výzkumu

V této části mé práce bych ráda analyzovala svůj terénní výzkum – respondenty, jejich vzorek, charakteristiku a také samotný průběh výzkumu.

4.4.1 Cílová skupina

Mou cílovou skupinou byli především mladí lidé, ve věku do cca 30 let. Tyto jsem si rozdělila do dvou skupin a to na ty, kteří buďto sami žili ve squatu, nebo znají někoho, kdo tam žil, nebo mají jakoukoli jinou zkušenost se squatem a na ty co žádnou takovou zkušenost či známé nemají.

4.4.2 Soubor respondentů

Výzkumný vzorek respondentů, kteří mi věnovali svůj čas a poskytli rozhovor, tvoří deset lidí, jelikož nebylo snadné ke spolupráci přemluvit všechny, se kterými jsem mluvila. Čtyři z mých informátorů byly ženy, zbytek tvořili muži. Jejich věk byl od

20 do 28 let. U všech respondentů dodržuji předem domluvenou anonymitu a uvádím jen jejich pohlaví, věk a vzdělání.

Dvě z mých respondentek byly ženy (20 a 22 let), obě studentky vysokých škol (jedna ekonomická fakulta, druhá filozofická). Byly velmi vstřícné a ochotně mi vyplnily dotazníky. První ženou byla moje známá, která mě poté obrátila na svou známou – druhou respondentku.

Třetí respondentka – 25letá žena –, na kterou jsem dostala kontakt od mého jiného respondenta, byla ex-obyvatelka squatu Milada. Tato žena sama žila na Miladě dva roky, má středoškolské vzdělání s maturitou a velmi ráda se se mnou podělila o svůj postoj k vyklizení Milady.

Další respondentkou byla 23letá žena, která sice na squatu nebydlela, nicméně aktivně squattery podporuje. S touto ženou jsem mluvila až při poslední úpravě mé práce. Kontakt na ni jsem získala od jiného respondenta. Kontakt mi poskytl právě díky tomu, že je tato žena velmi ochotná mluvit o svých postojích a názorech na squatting. I tato žena má středoškolské vzdělání s maturitou.

Mužských informátorů bylo šest. Prvním byl 28letý muž, který sám ve squatu sice žil, ale v zahraničí. Tento muž má střední odborné vzdělání bez maturity a pomohl mi nahlédnout na srovnání squatu v České republice a v zahraničí.

Mezi další patřili čtyři bývalí squatteři, tři z Milady a čtvrtý již ze zmíněného squatu Prase, jež je nedaleko Milady.

Prvním squatterem z Milady byl 24letý muž středoškolského vzdělání s maturitou, který zde žil něco přes rok. Nabídku na rozhovor přijal téměř nadšeně, alespoň prý třeba některým lidem změnil pohled na squattery.

Další dva squattery z Milady jsem opět sehnala až dodatečně při posledních úpravách mé práce. Na prvního jsem získala kontakt přímo na stránkách squatu Milada, rozhovor probíhal po e-mailu. Tento muž měl středoškolské vzdělání s maturitou a

bylo mu 26 let. Přes něj jsem získala kontakt na dalšího respondenta, 27letého muže, jež má také středoškolské vzdělání s maturitou a nedokončené vysokoškolské vzdělání (filozofická fakulta). Rozhovor s ním probíhal rovněž po e-mailu.

Mezi další informátory, co žili na squatu, patřil 26letý muž ze squatu Prase, který zde žil s různými přestávkami od jeho vzniku. Tento squatter měl střední odborné vzdělání bez maturity.

Posledním respondentem byl 27letý muž, který se naopak proti squattingu staví. Jeho názory zde uvádím jen jako nástin některých argumentů lidí, kteří s podstatou squattingu nesouhlasí. Je třeba se na tento příspěvek dívat jen orientačně, z názoru jednoho člověka se nedají dělat celkové závěry celé veřejnosti. Tento muž má bakalářské vzdělání (chemická fakulta).

Žádný z mých informátorů není v manželském svazku a nikdo z nich nemá rodinu.

4.4.3 Průběh výzkumu

Jak jsem již několikrát zmiňovala, nejprve jsem se obrátila na své známé, kteří se squaty mají vlastní zkušenost, nebo s nimi alespoň sympatizují, ale i na ty, kteří tuto subkulturu neuznávají. Zajímaly mě všechny postoje a názory, protože i podle novinových článků a diskusí na internetu je toto téma velice kontroverzní a lidé jsou rozděleni na sympatizanty a odpůrce.

Mé první respondentky byly dvě ženy, obě mé známé, které, jak vím, sice ve squatu nežily, ale jelikož ani jedna z nich nepatří k tzv. mainstreamu, zajímal mě jejich názor. Obě tyto ženy jsou vysokoškolačky. Jejich názory se nijak zvlášť nerozcházel. Zajímaly mě názory obecně na squatting, ale i na Miladu. První dotazovanou podle jejích slov squatting nijak neobtěžuje a nevadí jí, bere ho jako součást jedné subkultury. Ale na druhé straně neuznává náhradní bydlení, které město dalo squatterům z Milady k dispozici za symbolický poplatek. Podle ní je to proti jejich ideologii a zásadám. Pořád ale vidí smysl squattingu v dnešní době v tom, že lidé obývají opuštěné domy a chtějí poukázat na to, že i v dnešní konzumní době lze žít a vyžít jen s minimem.

V mnoha věcech se shodovaly i názory a odpovědi dalšího dotazovaného, známého, muže ve věku 28 let. Tento muž sám ve squatu žil, ale v zahraničí. Zajímalo mě srovnání squatu v Čechách a zahraničí. Do squatu v zahraničí se dostal spolu se známými při cestování za prací, kdy žili v několika různých squatech v Anglii a ve Španělsku. V českém squatu sice nežil, ale má známé, co tam nějaký čas pobývali, a proto srovnání nebylo tak těžké. V zahraničí oproti České republice, prý squat funguje víc „normálně“. Zejména v Anglii to bylo tak, že všichni squatteré chodili do práce, někteří z nich byli dokonce i například právníci, či bankovní úředníci, jen prostě nechtěli žít konzumní život a platit nehorázné poplatky, a tak si našli alternativní způsob života. Squaty v cizině fungují více na principu komunismu, všechno je všech a jsou opravdu jako „jedna velká rodina“. Jsou oproti těm českým klidnější a nikdo si jich tolik nevšímá. Stejně je ale to, že ať v Čechách, tak i v cizině jsou squaty především kulturní centra, kde se pořádají akce, koncerty, výstavy atd. Jeho postoj ke squattingu je tedy spíš kladný, ale více sympatizuje právě se squaty v zahraničí. V Čechách jsou na jeho vkus squaty moc „vidět“ a někdy zbytečně provokují.

Na rozhovor s ex-obyvatelem Milady jsem jela do Prahy, do Stromovky. Sešli jsme se v parku. Kontakt na něj sem sehnala přes jednoho mého známého, co se s ním zná. Byl to 24letý muž, který žil na Miladě něco přes rok. Nabídku na rozhovor přijal téměř nadšeně, aspoň prý třeba některým lidem změnil pohled na squatteré. Nejdřív rozhořčeně vyprávěl, jak ho nejvíce mrzí, jak společnost squatteré a jejich kulturu chápe – jako „feťáky“. Prý je to absurdní. Nedokáže dát ruku do ohně za všechny, ale prý na squatu, konkrétně na Miladě, jsou pravidla striktní. Žádné tvrdé drogy. Milada není centrum feťáků, ale lidí, kteří se snaží žít jinak, alternativně. Především prý byla kulturním centrem, což je pravda. Víím o spoustě akcí, co se dříve na Miladě pořádaly. Ať už různé koncerty, výstavy, či dokonce večery poezie.

Když jsme se dostali právě k vystěhování Milady a argumentům, které byly předkládány jako důvody pro vyklizení, byla jsem uvedena do obrazu, jelikož to prý média nafoukla. Hlavní důvod byl hluk a nepořádek. Co se týče hluku, ještě před vyklizením Milady se squatteré setkávali se stížnostmi na hluk, především od studentů, kteří bydlí na kolejích v blízkosti Milady. Squatteré se s tím snažili něco

dělat, pracovali na odhlučnění objektu pomocí PET lahví a skelné vaty. Prosili studenty, aby jim nesešlapané PET lahve nechávali stranou u popelnic. Studenti však vzkaz s prosbou vyhodili a lahve nedali. I tak chodili obyvatelé Milady do kontejnerů na plast a lahve sbírali a postupně pracovali na odhlučnění Milady. Jenomže to nešlo tak rychle, takže stížností neubývalo. Hluk nebyl prý nijak velký. „Šlo o klasický, jenž doprovází koncerty v kterémkoli jiném klubu.

Co se týče nepořádku, ne vždy squatteři objednávali kontejnery na zbytky starého nábytku, sutě atd. Jelikož to stojí 4000 Kč, tak nebyl pokaždé dostatek finančních prostředků, a navíc prý po každé akci na Miladě někdo z obyvatel obchází okolí a uklízí jej. Fungovalo to tak prý minimálně poslední tři měsíce po tom, co začaly stížnosti.

Nesnášenlivost ze strany obyvatel kolejí vůči squatterům byla prý velká, což dokazují i různá diskusní fóra na internetu, kde studenti squattery obviňují ze všeho, co se na kolejích kdy stalo. Z vykradení nezamčených pokojů, z krádeže toaletního papíru z WC apod.

Celkově hodnotil můj respondent, bývalý squatter, situaci squattingu v ČR bledě, a to zejména kvůli nepochopení a netoleranci ze strany společnosti. Vidí však v budoucnu světlejší zítřky, hlavně proto, že se squatteři chystají obsadit nový squat a vybudovat z něj podobné sociálně-kulturní centrum, jako byla Milada.

Další ex-obyvateľku Milady jsem zkontaktovala díky předešlému respondentovi. Ta sice připustila, že problém se sousedy kvůli nepořádku a hluku byl, ale shoduje se se svým bývalým spolubydlícím z Milady, že se s tím snažili něco dělat. A že zatímco bez jejich přičinění by objekt chátral, přeměnili jej na kulturní centrum. Začátkem července také uspořádali akci s názvem Museum Milada. Cílem bylo seznámit veřejnost s minulostí pražského squatu a se zásahem, který vedl k jeho vyklizení. Zároveň zde podle ní byl squatting prezentován v trochu jiném světle – bez předsudků a dezinformací. Akce prý byla poměrně úspěšná co se týče návštěvnosti a snad podle nejen jí, ale i ostatních organizátorů pomohla trochu zlepšit pohled na

squatter. Sama doufá, že se situace jednou zlepší a společnost squaty nebude vnímat negativně, ale jako součást subkultury, jako je tomu prý v jiných zemích.

Poté jsem měla možnost mluvit se squatterem ze squatu Prase. Dá se říct, že tento squat funguje skoro stejně dlouho jako Milada a zatím nebyl vyklizen. Je však menšího charakteru, a jelikož je od Milady vzdálen pouhých 100 metrů, tak veškeré kulturní akce byly pořádány spíš na Miladě. Můj respondent byl muž ve věku 26let, který na Praseti s různými přestávkami žije od jeho vzniku. Squat Prase vznikl asi dva měsíce po Miladě a žili na něm převážně punkeři. Nikdy na něm však nežilo tolik squatterů, jako na Miladě. Většinou prý stejně všichni trávili čas na Miladě a na Praseti se akorát přespávalo. Nějakou dobu žil také ve squatech v cizině (Německo), kde prý pochopil pravou podstatu squatingu a viděl, jak by to mělo fungovat. Squat je místo, kde člověk může nahlédnout do osobní i kolektivní svobody ve smyslu vytvoření nějaké nehierarchické komunity.

S Miladou má tedy za ty roky velké zkušenosti. Nejplodnější období probíhalo někdy kolem roku 2001, tedy tři roky po jejím založení. Obyvatelé byli převážně levicového myšlení, ale komunismu se vehementně všichni brání. Podle jejich anarchistické ideologie vypadala i vnitřní nepsaná pravidla. Kdo je porušil, musel se odstěhovat. Jedním z pravidel bylo nebrat tvrdé drogy. Naštěstí prý zas tak často situace, kdy bylo nutné někoho vyhodit, nenastávaly.

Druhou část výzkumu jsem prováděla, jak jsem již zmiňovala až několik měsíců po zpracování první verze mé práce. Tato část se týkala čtyř dalších respondentů. Jak je již uvedeno v souboru respondentů, další mí respondenti byli tři muži a jedna žena. Tři ze čtyř rozhovorů probíhaly po e-mailu, čtvrtý pak osobně.

Nejprve jsem se obrátila na jednoho z ex-obyvatel squatu Milada, na kterého jsem sehnala spojení na internetových stránkách Milady. Ten mě posléze odkázal na další dva respondenty.

Tento ex-squatter byl velmi vstřícný, na můj e-mail reagoval téměř okamžitě. Poté jsme si vyměnili dva e-maily. V prvním jsem mu poslala několik otázek a v tom

dalším jsem reagovala na jeho odpovědi a dále je rozváděla. Zaměřila jsem se především na jeho názory na průběh vyklizení Milady, na výsledky akcí na podporu Milady, jak vidí budoucnost českého squattingu.

Rozhovor ze začátku vedený spíše obecněji o Miladě se stočil spíš k tomu, co následovala po jejím vyklizení. Respondent se více rozhovořil o tom, co pro český squatting znamená zrušení squatu Milada.

I když ho to samozřejmě zasáhlo, stejně jako všechny obyvatele Milady, dnes s odstupem času, to vidí trochu jinak. Jak se říká, že všechno zlé je pro něco dobré, tak s tím prý už dnes souhlasí i v případě Milady.

Přestože se výsledek demonstrací za Miladu zdá být jako vítězstvím policie, tak tím stoprocentně není. Squatteré i jejich příznivci svého cíle dosáhli – ukázali, že tu jsou a mají chuť bojovat o prázdné domy.

Tyto akce prý dokázaly, že se kolem využívání prázdných domů seskupuje scéna, která má chuť do dalších aktivit a že squatteré nepropadnou zoufalství a nevzdají se kvůli jednomu zavřenému squatu.

O názoru na současnost a budoucnost českého squattingu a odhodlání squatterů, svědčí následující odpověď mého respondenta: *„Ačkoli jsme squat neuhájili (s tím se stejně nedalo moc počítat), neprohráli jsme a nejsme pouhé oběti policie. Ukázali jsme, že umíme i nenásilnou akcí zasáhnout společnost, upozornit na problém a přimět stát, aby ukázal zuby. O tom, kolik v Praze vznikne squatů, nerozhodne jeden střet s policií a jedna dopředu dlouho ohlášená přetlačovaná, ale to, kolik squatů se nyní obsadí potichu a kolik lidí je bude ochotno v případě potřeby hodně nahlas bránit.“*

Dále jsem zkontaktovala dalšího squattera, opět e-mailem. I zde jsem se dočkala rychlé odpovědi. Scénář rozhovoru byl podobný jako u předešlého respondenta. Výměna dohromady tří e-mailů, kdy po prvním informačním jsem kladla v dalším otázky a odpovědi na ně jsme rozvinuli v dalším e-mailu.

Ze začátku mi respondent chtěl sdělit svoje ideje a říct, co pro něj squatting znamená. Prý by to snad mohlo pomoci některým lidem pochopit o co jim vlastně jde. Jelikož jeho názory a myšlenky byly velmi zajímavé, rozhodla jsem po prvním e-mailu rozhovor zaměřit spíš tedy na jeho názory. Dále jsme se bavili o stávající situaci squattingu, což se dalo plynule navázat na předešlé otázky.

Pro něj je squatting částečné řešení problému sociálně slabých či neprivilegovaných skupin. A to díky tomu, že stávající společenská hierarchie některým lidem umožňuje disponovat ohromným množstvím materiálních statků a jiným znemožňuje naplnit ty nejzákladnější potřeby. A podle něj toto dokáže squatting alespoň částečně řešit.

Říká, že squat je záležitostí nejen bytovou, ale i politickou. Že sice squatteři netrpí na squatech bezdomovce, ale v rámci různých akcí pro ně chystají (chystali) nejrůznější programy. Chtějí aby squaty byly sociálně-kulturními centry a byly prospěšné a pomáhaly.

Sám žil na Miladě dva roky a podle jeho slov to dlouho fungovalo tak, jak mělo. Milada byla sociálně-kulturním centrem, které se snažilo pořádat i prospěšné akce, včetně charitativních výstav a podobně. Její zrušení je velká škoda, ale rozhodně to není konec. Sice to teď budou mít squatteři obtížnější, přeci jen se o nich teď více mluvilo, ale určitě dále plánují obsazení nejednoho objektu, minimálně jeden chtějí v Praze, aby nahradil Miladu coby sociálně-kulturní centrum.

S třetí respondentkou jsem se rovněž nesetkala osobně, ale opět jsem byla odkázána na její e-mail. Tato žena na squatu přímo nežila, ale patří ke skupině lidí, kteří ideu squattingu podporují a aktivně se podílela na akcích propagující Miladu a na demonstracích proti jejímu vyklizení. S mými předešlými respondenty se zná právě z těchto akcí.

S ní jsem mluvila především o mediální obrazu squatteřů a celkově mi nastínila svůj názor na média a jejich chápání squatteřů, z čehož potom vzniká zkreslený pohled celé veřejnosti na squattery.

Řekla mi takový svoje motto, které bych ráda použila jako úvod našeho rozhovoru: „*Média utvářejí názory, názory utvářejí společnost, společnost utvářejí média*“. Nevím, zda je to z její hlavy, či to někde přečetla, ale prý je to tak. Novináři často tvrdí, že nenesou za nic odpovědnost, že pouze zaznamenávají a komentují jednání jiných, ale právě jejich psaní dává tomuto jednání význam. A oni tím nevědomky utváří názory společnosti.

Jako příklady uvedla to, že novináři třeba napíší, že akce „proběhla v klidu“, čímž dávají najevo, že se předpokládal neklid. Hned do úvodu dají, že se akce „obešla bez problémů“, čímž čtenářům připomenou, že k této sortě lidí prostě problémy patří. Právě tyto tituly a věty se objevovaly v článcích v době, kdy bylo aktuální vystěhování Milady a demonstrace za ni. Přitom jak sama říkala, všechny tyto akce ani neměly za cíl nějaké násilí nebo výtržnosti.

Další chybou médií je prý označování lidí, účastníků těchto akcí. V Praze v současnosti není ani jeden squat, přesto v ní prý podle médií jsou dva tisíce squatterů. Média označila za squattera každého, kdo přišel podpořit squattování, nebo dokonce i jiné akce ne tak úzce související se squattingem (respondentka uvádí příklad akci: DO IT YOURSELF KARNEVAL = udělej si sám karneval – jedna z hlavních myšlenek nejen squatterů, ale i anarchistů a jiných subkulturních skupin, tento karneval má prý v Praze tradici, koná se od roku 2003 a to bez spojení se squattingem). Podle respondentky nejsou na vině ani tak předsudky, jako pohodlnost. Výsledkem pak je zaměňování a nesprávné používání termínu squatter, už jím pak není ten, kdo obývá prázdný dům, ale každý, kdo přišel na nějakou akci. Což je věc, co respondentku rozčiluje nejvíc, ona sama se za squatterku nepovažuje, jen s nimi sympatizuje a má mezi nimi přátele, ale na squatu nikdy nežila a média ji a další jí podobné lidi zaškatulkují mezi squattery.

Současnou situaci českého squattingu také nevidí nikterak bledě, myslí si, že právě hojná účast na akcích na podporu squatů dokazuje, že squatting má spoustu stoupců, nebo jen příznivců a ti ho zemřít nenechají.

Posledním respondentem byl můj známý, který má naopak ke squattingu vztah negativní. Chtěla jsem poukázat také opačné názory mladého člověka na squatting. Rozhovor s tímto mužem proběhl při osobním setkání a byl neformálního charakteru, nahrávání na diktafon si nepřál.

Jeho postoje ke squattingu jsou zcela negativní. Vnímá ho jako parazitování těchto lidí na úkor ostatních. Proč by zrovna tito měli tu možnost žít někde de facto zadarmo. Argumenty, že obsazují jen prázdné a vybydlené objekty mu nestačí. Nikdo nemá právo vzít si něco, co není jeho, ať už se jedná o nemovitost či cokoli jiného.

Sám sice se squattery nikdy do styku osobně nepřišel, ale myslí si, že by to nic nezměnilo na jeho názoru. Sice prý squattery nevidí jednoznačně jako „fetáky“, ale vadí mu ta podstata celého hnutí, tedy obsadit dům, který nikomu, a zejména jim nepatří.

Když jsem nadhodila, že některé squaty měly i kulturní a společenskou funkci a snažily se pořádat alternativní kulturní akce, respondent argumentoval tím, že to je sice chvályhodné a tato myšlenka mu je i sympatická, nicméně tyto aktivity se dají podnikat i legální cestou, například v klubech a jiných zařízeních.

Otázku vystěhování Milady jsme rozebrali jen stručně, respondent řekl, že nemá dostatek informací za jakých okolností a podmínek akce probíhala, ale i tak s ní souhlasí. Squatting by prý měl být jednoznačně protizákonný a squatteři pak trestáni mnohem vyššími tresty. Alternativní způsob života lze žít i legální cestou.

Celkově bych shrnula průběh výzkumu jako poměrně hladký. Pravda, ne všichni, se kterými jsem o problematice squattingu mluvila, byli ochotni poskytnout rozhovor nebo mi věnovat více času, ale i tak hodnotím průběh výzkumu kladně, jelikož respondenti, které se mi podařilo pro svůj výzkum získat, byli velmi vstřícní a ochotní. Jediné na čem všichni trvali byla jejich anonymita, což jsem samozřejmě respektovala, a proto uvádím jen jejich pohlaví, věk, vzdělání a stav.

4.5 Zhodnocení výzkumu

Co se týče mého výzkumu, myslím, že mohu říct, že mladí lidé, především ti, co sami znají někoho, kdo ve squatu žil, nebo v něm dokonce žili oni sami, mají na squaty pozitivní názor. Nevidí ho nijak negativně v případě, že squatteři nijak neohrožují své okolí. Podle nich má myšlenka squatu smysl a poskytuje alternativní způsob žití lidem, kteří se rozhodli vydat jinou cestou. A samotní squatteři se také nevzdávají. I když je vidí společnost jako narkomany, oni své myšlence věří. O tom také svědčí plánování obsazení nových squatů, vydávání časopisů, pořádání koncertů a jiných akcí na podporu ať už Milady, nebo squattingu obecně.

Samozřejmě se najdou i mezi mladými lidmi, ti., co squattery nepodporují a s jejich myšlenkami nesouhlasí, ale i tak je ve společnosti spousta lidí pro které squatting znamená životní filozofii a podporují ho i když sami squattery nejsou.

5 ZÁVĚR

V úvodu své bakalářské práce jsem si stanovila určité cíle, kterých jsem chtěla ve své práci dosáhnout. Hlavním úkolem bylo zjistit současnou situaci squattingu v České republice a s ní spojené otázky, jako zda ještě squaty existují, jaký je názor squatterů na současnost a v neposlední řadě bylo také podnětné se zaměřit na nejznámější squat současnosti, a to pražský squat Milada, jenž byl v době zahájení mého výzkumu vyklizen.

Výzkumná hypotéza, kterou jsem taktéž konkretizovala v úvodní části práce, se mi do jisté míry vyplnila. Současná situace a postavení českého squattingu jsou svým způsobem opravdu pesimistické. Nejdéle fungující český squat, který zároveň sloužil jako kulturně-sociální centrum, byl vyklizen a přes všechny protesty a akce uspořádané na jeho zachování, se tak nestalo a dům je opuštěn. Vyklizení Milady znamenalo zánik legendárního a vesměs jediného squatu současnosti. Ale toto není trvalý stav, jelikož sami squatteři hodlají své ideje dále uchovávat a mají v plánu obsadit jiný objekt a udělat z něj alespoň tak známý squat, jakým byla Milada. Ve své přesvědčení stále věří a nepropadají skeptické myšlence, že by českému squattingu opravdu odzvonilo. O tom svědčí i hojná návštěvnost akcí na podporu squatterů.

Mediální obraz squatterů je opravdu velmi zkreslený. I když sami squatteři přiznávají, že někdy byly stížnosti na ně oprávněné, tak je společnost vnímá jen jako narkomany a hlučné a problémové lidi. Přitom, jak mi řekl jeden z respondentů, na některých squatech platila pravidla, která vysloveně tvrdé drogy zakazovala a za jejich užívání mohlo nastat vystěhování dotyčného.

Názor mladých lidí na squatting je individuální, ale jsou velmi tolerantní a většinou jim squatteři nijak nevadí, pokud nikoho neomezují a někteří s nimi dokonce sympatizují a oceňují alternativní způsob života, který v dnešní konzumní době není již zcela běžný.

Jako komplexní shrnutí a zhodnocení mé práce bych uvedla uspokojivé zodpovězení výzkumných hypotéz. I když se výsledky nedají zobecnit, protože jsem ke spolupráci nezískala tolik informátorů, jak bych si představovala, jsem vděčna za poznatky, jež jsem získala a že mohla jsem nahlédnout do tohoto tématu blíže. Myslím, že by má práce mohla některým lidem rozšířit obzory ohledně squattingu a možná i odbourat nějaké stereotypy o squatterech.

6 POUŽITÉ ZDROJE

6.1 Použitá literatura

- [1] DANICS, Štefan. Extremismus, hrozba demokracie. 1. vyd. Praha: vydavatelství Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X
- [2] FIALA a kol. Politický extremismus a radikalismus v ČR. Brno: Masarykova Univerzita
- [3] HENDL, J.: Kvalitativní výzkum, Portál, 2005, ISBN: 978-80-7367-485-4
- [4] CHARVÁT, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus. 1. vyd. Praha: nakladatelství Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-098
- [5] MURPHY, Robert, F.: Úvod do kulturní a sociální antropologie, Slon, Praha, 2006,ISBN: 80-86429-25-3.
- [6] RŮŽIČKA, Vlastimil. Squaty a jejich revoluční tendence. 1. vyd. Praha: nakladatelství Triton,2006. ISBN 80-7254-859-X
- [7] SLAČÁLEK, Ondřej. Některé týdny mohou trvat i 365 dní. A-KONTRA, číslo10/2009
- [8] SOUKOPOVÁ, Jarmila. Historie squattingu v Česku. A-KONTRA, číslo 1/2006

6.2 Internetové zdroje

- [9] PUCHMERTL, Jaroslav. Příčiny a podstata squattingu. 1999.
[http://praha.squat.net/stahuj/obsad.php?
PHPSESSID=a405632678ebd821e14db2daca847c21](http://praha.squat.net/stahuj/obsad.php?PHPSESSID=a405632678ebd821e14db2daca847c21)
- [10] <http://squat.net/praha/stahuj/sokolburt.pdf>
- [11] <http://milada.s.cz/index.php?modul=historie>

- [12] <http://a-kontra.net/specialy/squat-milada>
- [13] Slovník cizích slov online: Squatter [online]. 2005 [cit. 2010-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.slovník-cizich-slov.net/squatter-squater/>>
- [14] Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Squatting [online]. 2010 [cit. 2010-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Squatting&oldid=5408676>>
- [15] Národní informační centrum pro mládež: Extremistická hnutí – základní informace [online]. 2009 [cit. 2010-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.icm.cz/comment/reply/583>>
- [16] Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Anarchismus [online]. 2010 [cit. 2010-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Anarchismus&oldid=5480025>>

6.3 Jiné zdroje

- [17] zákon č.140/1961 Sb., § 2

7 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Ukázka z přepisu rozhovoru s jedním ze squatterů, muž 26 let

1) Kdy měla Milada nejplodnější období?

„První tři roky po zasquotování...“

2) Má Milada nějaký nepsaný domovní řád?

„Určitě.“

3) Jak se chová komunita k problémovému obyvateli? Vyhodili někdy z Milady někoho?

„Problémoví obyvatelé by se vůbec neměli objevit, jsou-li, potom to je problém komunity a ne „problémového obyvatele“. Z Milady po dobu její existence odešlo několik lidí, ať už s problémy nebo ne. V důsledku to vypadalo tak (jak je to všude), že se dával měsíční čas, než byl někdo přijatej a potom se ukázalo, jestli nového příchozího všichni chtějí jako člena kolektivu.“

4) Navštívil jsi i jiné squaty v zahraničí?

„V roce 2000 jsem odjel do Zurichu, kde jsem zůstal tři roky a kde jsem pochopil (protože jsem to osobně prožil) většinu toho, o čem mluvím a co jsem přesvědčen, že funguje. Krátkou dobu jsem žil v Berlíně, Drážďanech.“

5) Popsal bys politickou situaci ve squatu?

„Důležité jsou anarchistické motivy, ne však vždy jsou squateři revolučními anarchisty, protože politické teze anarchismu, její rozervanost a vnitřní konflikty můžou indikovat anarchismus jako doktrínu, která je vynucována. Stejně členství v anarchistických organizacích. Pakliže je jedním ze základních anarchistických ideálů antikapitalistická činnost, potom je třeba uvědoměle jednat antikapitalisticky, což v důsledku znamená: nebýt aktivní pro peníze a (to zejména) nepoužívat konkurenci, ale spolupráci. Jestli je typické pro kapitalismus tvorba hierarchických systémů, pro anarchisty to zjevně musí být podpora společností (komunit, kolektivů) nehierarchických, rovnostářských. Shrnuto,

můžeme říct, že squateři jednaj v duchu anarchie, neuznávaj však „anarchismus“. Ani to není tak jednoduchý říci, při hlubších analýzách směřování a realizování anarchie se můžeme dostat k mnohem závratnějším definicím.“

6) Co pro tebe osobně znamená squatting?

„Já považuju squat za místo, kde je možný (ne však bezpodmínečně) nahlédnout na svobody osobní i kolektivní (vytvoření nehierarchické, rovnostářské, bratrské komunity), je to možný však i jinak.“

Příloha č. 2 – Ladronka dříve – jako squat

Příloha č. 3 – Ladronka dnes

Příloha č. 4 – vila Milada jako squat

Příloha č. 5 – leták na jednu z akcí na podporu Milady

Příloha č. 6 – demonstrace proti vyklizení Milady v ulicích Prahy

